

Persbericht - Embargo tot 30 juni 2025, 20:15 uur

Onderzoeksrapport 'Af-en-toezicht' gepubliceerd

Assen – 30 juni 2025

Toezicht en handhaving energiebesparingsplicht komt nog niet van de grond

'Alle energie die je niet verbruikt, hoef je niet op te wekken, niet te transporteren en niet te vervangen' zo is de gedachtegang achter de energiebesparingsplicht. Deze plicht bestaat al sinds 1993. Bedrijven en instellingen die jaarlijks 25.000 m³ gas of 50.000 KWh elektriciteit verbruiken moeten energiebesparingsmaatregelen treffen die zich binnen vijf jaar terug laten verdienen. Toch werkt die plicht niet. Ook het toezicht op de naleving van die plicht (hierna: energietoezicht) laat te wensen over, zo constateerde de Algemene Rekenkamer onlangs.

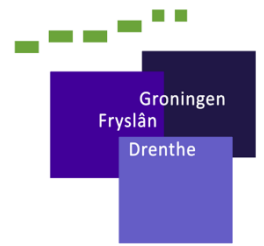
De Noordelijke Rekenkamer en de rekenkamers van De Fryske Marren en Leeuwarden onderzochten of het provinciale en gemeentelijke toezicht wel goed loopt. In hun onderzoeksrapport 'Af-en-toezicht' concluderen zij echter, dat het energietoezicht ook anno 2025 nog onvoldoende van de grond komt.

Oorzaken van het ondermaatse energietoezicht zijn een gebrek aan inzicht in de precieze doelgroep van de energiebesparingsplicht, te weinig financiële middelen voor de uitvoering van het energietoezicht en een tekort aan personeel bij de omgevingsdiensten. Verder had energietoezicht lange tijd een lage prioriteit bij gemeente en provincie. In de praktijk leunt het energietoezicht op tijdelijke middelen van het Rijk. Hierdoor is soms wel sprake van energietoezicht maar vaak ook niet, zelfs na ruim dertig jaar energiebesparingsplicht.

Gemeenten en provincies zijn – als bevoegd gezag van bedrijven en instellingen – verantwoordelijk voor het energietoezicht. De uitvoering van het energietoezicht ligt bij de omgevingsdiensten. De Fryske (FUMO) heeft niet goed in beeld welke bedrijven en instellingen moeten voldoen aan de energiebesparingsplicht. Verder heeft de FUMO geen zicht op de daadwerkelijke effecten (in termen van bespaarde energie of vermeden CO₂-uitstoot) van het energietoezicht. De Omgevingsdienst Groningen, verantwoordelijk voor het energietoezicht bij majeure risicobedrijven in Noord-Nederland, heeft geen structureel zicht op gerealiseerde energiebesparing bij die bedrijven.

De meeste bedrijven en instellingen in Fryslân ervaren geen belemmeringen bij het treffen van energiebesparende maatregelen, zo blijkt uit de enquête van de Noordelijke Rekenkamer. Een derde van de Friese respondenten ervaart die wel. Het gaat dan bijvoorbeeld om afhankelijkheid van derden (leveranciers/installateurs) en/of het gebrek aan eigen financiële middelen.

De Noordelijke Rekenkamer en de rekenkamers van De Fryske Marren en Leeuwarden bevelen de provincie, de gemeenten en de omgevingsdiensten aan om energietoezicht een hogere en blijvende prioriteit te geven en de mate van toezicht af te stemmen op de (nationale) doelstellingen voor de energiebesparingsplicht. Ook adviseren zij om afspraken te maken over structurele bekostiging van energietoezicht bij zowel reguliere als majeure risicobedrijven. De rekenkamers bevelen de FUMO aan om meer inzicht te verschaffen in de opvolging van de uitgevoerde toezichtsactiviteiten en inzichtelijk te maken hoeveel energiebesparing en CO₂-reductie toegepaste maatregelen opleveren. Daarbij verwijzen de rekenkamers naar de OD Drenthe, die hiervoor een systeem ontwikkelde. Tot slot doen de rekenkamers de aanbeveling om nader te onderzoeken in hoeverre er factoren zijn die bedrijven en instellingen remmen in de naleving van de energiebesparingsplicht.

Gedeputeerde Staten van Fryslân en het college van B&W van De Fryske Marren onderschrijven in hun bestuurlijke reacties de conclusies uit het rapport en nemen de aanbevelingen over. De bestuurlijke reactie van B&W Leeuwarden is kritischer van toon en stelt dat de rekenkamers het energietoezicht van de gemeente Leeuwarden tekort doen. Het College neemt aanbeveling 2 en 3 over. Uit de reactie op aanbeveling 1 blijkt niet wat het college met de aanbeveling doet.

Noot voor de redactie:

Voor vragen over dit persbericht of meer informatie over het rapport 'Af-en-toezicht' kunt u contact opnemen met Collegelid M. Bos (tel: 06-1625 2556). Bij geen gehoor: L. Schaap, onderzoeker (tel: 06-1300 6632) of met het secretariaat van de Noordelijke Rekenkamer (0592-304 790).

Voor fysieke gesprekken bent u van 20.00 - 20.45 uur welkom op het Provinciehuis Fryslân te Leeuwarden. Het rapport is na 30 juni 2025, 20:15 uur te downloaden van de website www.noordelijkerekenkamer.nl.

Dit rapport is een aanvulling op een landelijk onderzoek over de energiebesparingsplicht, waaraan 121 decentrale rekenkamers meewerkten (<https://www.rekenkamers.nl/actueel/doe-mee-onderzoek/jaar-2024/>). Dit deden zij in afstemming met de Algemene Rekenkamer, die op landelijk niveau de energiebesparingsplicht onderzocht (<https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2024/11/21/energiebesparingsplicht-2008-2023>).

De Noordelijke Rekenkamer trok in dit aanvullende onderzoek op met twee gemeentelijke rekenkamers in Fryslân: De Fryske Marren en Leeuwarden. Op 2 juni publiceerden we met drie rekenkamers in Groningen het rapport over Groningen. Dit waren de rekenkamers van Het Hogeland, Midden-Groningen en Westerkwartier. Op 5 juni publiceerde de Noordelijke Rekenkamer het rapport over Drenthe. Dat kwam tot stand met de rekenkamers van Aa en Hunze, Emmen en Midden-Drenthe.

